

Екологія людини — галузь сучасної науки

Світ, в якому ми живемо, красивий і неповторний. Кращим і досконалішим мають робити його люди, котрі дістали у спадок від попередніх поколінь щедрі землі, повноводні ріки, казкові гори, моря, зелені лісові масиви. Різноманітність сучасного світу природи — це наслідок тривалого розвитку живих організмів, що відбувався впродовж багатьох сотень мільйонів і мільярдів років. На важливому етапі нескінченного ланцюга вдосконалень життя виникла нова ланка — людина. Її спосіб життя, потреби, суспільна праця різко вплинули на природу.

Про найважливіші аспекти сучасного стану навколошнього природного середовища по-науковому точно і публістично викладено в книзі: **Губарець В.В., Падалка І.А. Світ, який не повинен загинути. Людина і довкілля: сучасний аспект.** -К.: Техніка, 2009. -320 с. (20.1 Г-93)

Екологія людини — комплексна наука, яка вивчає взаємовідносини людини і навколошнього середовища. Вона сприяє збереженню і зміцненню здоров'я, розвитку фізичних та психічних можливостей людини.

Організм людини тісно взаємопов'язаний з навколошнім природним середовищем, є частиною глобальної системи. Життя всього людства залежить від безперервного функціонування природних систем.

Природне середовище щодо людини виконує три основні функції: економічну — забезпечує народне господарство ресурсами; біологічну — забезпечує фізичне здоров'я; соціальну — забезпечує духовний розвиток суспільства в цілому.

Саме про сучасну теорію розуміння феномену людини з екологічних, біологічних, соціальних і філософських позицій мова йде в навчальному посібнику: **Гончаренко М.С., Бойчук Ю.Д. Екологія людини - 2-ге вид. випр. і допов.- Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. - 391 с.(28. 9 Г-65).**

Як бачимо, екологія людини — широке поняття, яке охоплює дуже різні погляди: про науку чи асоціацію наук, про науковий підхід чи наукову концепцію, науковий напрям.

Дійсно, у своїх взаємозв'язках і стосунках з природними системами людський організм, зберігаючи певні якості біологічного індивіда, несе на собі глибокий відбиток дій соціальних законів, оскільки формується як продукт суспільного розвитку. Відповідно екологія людини не може розглядатися як сухо біологічна, медична чи географічна наука. Людина може розглядатися тільки у взаємозв'язку трьох систем: природи, суспільства і породженої нею техніки. Необхідно при цьому враховувати, що вплив природних факторів на людину завжди специфічний внаслідок закономірностей і особливостей соціального життя.

Людина прагне жити у безпеці, вберегтися від тиску чинників зовнішнього середовища на її організм, психіку, духовну сферу. Турбота про це — справа суспільна та особиста. Усім сьогодні потрібні екологічні знання, екологічна культура. Вміння раціонально організувати свій життєвий простір, не шкодити собі.

Виробленню розуміння цієї проблематики, формуванню здатності вибудовувати екологічний вимір свого життя допоможе книга: **Димань Т.М. Екологія людини: підручник / Т.М.Димань. -К.: ВЦ “Академія “, 2009. -376 с.(28.3 Д-46).**

Як відомо, інтерес людини до того, що відбувається в навколошньому світі і як це впливає на її здоров'я, виник доволі рано — тоді, коли вона сформувалася як мисляча істота.

З часом знання про взаємозв'язки у природі, вплив зовнішніх чинників на самопочуття, здоров'я і розвиток людства були систематизовані, осмислені, збагачені результатами різноманітних експериментів та синтезовані в науковий напрям, який поєднує набутки природничих, соціальних, філософських і економічних галузей наукової діяльності.

Про взаємозв'язки природи і суспільства, динаміку впливу на людську спільноту космічних, планетарних, локальних природних явищ і процесів, а також наслідки антропогенного втручання у

навколошнє середовище викладено в книзі: **Залеський І.І., Клименко М.О. Екологія людини: підручник.- К.: ВЦ "Академія ", 2005. - 288 с. (28.9 З-23).** Смисловим центром цього видання є розкриття сутності екології людини як науки, що досліджує взаємовплив оболонок планети і людини, біохімію людського організму, можливості самодіагностики, оздоровлення, адаптації до стресогенних чинників і загальний еколого-демографічний стан людства з метою вироблення рекомендацій щодо гармонійного розвитку цивілізації і збереження природи.

Навчальний посібник: **Микитюк О.М., Злотін О.З., Бровдій В.М. Екологія людини. - З -е вид., випр. і доп. - Харків " ОВС ", 2004. - 254 с. (28.9 М- 59)** висвітлює актуальні екологічні проблеми, пов'язані з практичною діяльністю людини та її здоров'ям. Людству насамперед необхідно знати основи екології людини як унікального біологічного виду, який поєднує у своїй природі біологічне й соціальне, а також вивчити особливості, закони й механізми взаємовідносин у системі "Природа — суспільство" - стратегії майбутнього.

Організм людини тісно взаємопов'язаний з навколошнім природним середовищем, є частиною глобальної екологічної системи. Життя людства залежить від безперервного функціонування природних систем.

Дослідуючи надзвичайні і екстремальні впливи навколошнього природного і соціального середовища на організм людини, екологія людини ставить завдання розробити теорію створення і збереження оптимальних природних, соціальних і психологічних умов навколошнього середовища. Відповідно предметом цієї науки є умови існування як окремої людини, так і соціальних груп на різних структурних рівнях суспільства, аналіз екстремальних, соціальних і психологічних факторів. Саме ці проблеми, а також теоретичні та практичні питання небезпечних факторів в складній системі "Людина-Техніка-Середовище" розглянуті в навчальному посібнику: **Мягченко О.П. Безпека життєдіяльності людини та суспільства. - К.: Центр учебової літератури, 2010. - 384 с. (28. 9 М-99).**

Обґрунтування та застосування моральних норм і цінностей на засадах соціальної етики та екології — одна з найважливіших проблем сучасності. Дослідження цієї проблематики має неабияке значення для України, яка зазнала найбільшого в історії людської цивілізації екологічного лиха — катастрофи на Чорнобильській атомній електростанції. Але і після Чорнобиля цінність природного довкілля ще не стала пріоритетною. Прикро спостерігати, як ми, прикрашаючи самих себе, свою домівку, так недбало ставимося до свого довкілля, забиваючи, що воно також є нашим помешканням, як і весь світ. Спотворюючи своє довкілля, ми водночас спустошуємо і наші серця, і наші душі, і наш розум. Тому екологічна криза, яку ми переживаємо нині, є свідченням кризи моральної. Адже природне довкілля — це умова нашого життя у світі, а етика — це умова нашого людського життя у світі. А разом вони визначають життя людини загалом як універсальної істоти у Всесвіті.

Книга: **Єрмоленко А.М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини — шанування природи: монографія / Анатолій Єрмоленко; НАНУ, інститут філософії ім. Г. С. Сковороди. - К.: Лібра, 2010. - 408 с. (87.6 Е-74),** з одного боку, є спробою поглянути на екологічну проблематику неупереджено, об'єктивно, з іншого — подивитися на неї крізь призму людських відносин.

Отже, екологія людини має твердий науковий фундамент, заснований на багатофакторному аналізі проблем, що вивчають взаємовідносини людини з навколошнім середовищем.

Людина залежить від навколошнього середовища, але й навколошнє середовище залежить від людини. За час свого існування людська цивілізація не створила жодної технології, яка б так чи інакше не руйнувала навколошнє середовище. На щастя, паралельно йшов і творчий процес нарощування знань. За останнє століття стараннями багатьох вчених, дослідників людина прийшла до розуміння основних законів природи. Але чи усвідомили ми до кінця свою відповідальність перед життям на Землі в цілому?

Шановні читачі! З цими та іншими книгами, а також зі статтями періодичних видань, що стосуються екології людини, можна познайомитись у відділі документів з питань економіки, виробництва та природничих наук обласної універсальної наукової бібліотеки ім.Д.І.Чижевського.

Наша адреса: вул. К. Маркса, 24.

Тел. для довідок: (0522): 22-58-14

web: <http://www.library.kr.ua>
wap. <http://www.wap.library.kr.ua>

*Наталія Івахнюк,
бібліотекар I категорії
відділу документів з питань
економіки, виробництва та
природничих наук
ОУНБ ім.Д.І.Чижевського.*